

TERENCE HANBURY WHITE a fost un autor englez cunoscut cu precădere pentru seria de romane arthurieni reunite în volumul *The Once and Future King*, publicat prima dată în 1958. Seria constituie o încercare de aducere la zi a tradiției poveștilor Cavalerilor Mesei Rotunde.

A publicat prima carte, o colecție de poeme, cât încă era student la Cambridge. După terminarea studiilor a lucrat ca profesor, dar a continuat să scrie, în special despre vânătoare și pescuit. După șase ani de profesorat, succesul volumului autobiografic *England Have My Bones* (1936, *Oasele mele îi aparțin Angliei*) îl încurajează să se dedice cu totul scrisului.

Primul roman din seria despre Regele Arthur, pe care White l-a descris drept „prefață la povestea scrisă de Malory“ – *Moartea Regelui Arthur* –, a fost intitulat *The Sword in the Stone* (*Sabia din stâncă*). Publicat în 1938, spunea povestea copilăriei și adolescenței Regelui Arthur, în care White a împletit, printre altele, și cercetările sale de o viață în domeniul istoriei naturale. Romanul a avut un mare succes la public.

În februarie 1939, s-a mutat la Doolistown, în comitatul Meath din Irlanda, unde a trăit de-a lungul celui de-al Doilea Război Mondial, ca un contestatar al războiului și refuzând să-și satisfacă serviciul militar din cauza convingerilor sale. Acolo a scris cea mai mare parte din ce avea să devină seria despre Regele Arthur. În această perioadă a publicat două continuări la *The Sword in the Stone*, și anume *The Queen of Air and Darkness* (*Regina văzduhului și a întunericului*) și *The Ill-Made Knight* (*Cavalerul Strâmb Croit*). Experiența indirectă a lui White cu privire la război a avut un impact profund asupra acestor povești despre Regele Arthur, care cuprind comentarii despre război și natura umană.

J.K. Rowling a zis că scrierile lui White i-au influențat într-o măsură apreciabilă cărțile despre Harry Potter. Unii critici au comparat personajul Albus Dumbledore cu Merlyn, care pare adesea absent, neatent la lumea din jurul său, deși, în alt sens, o înțelege mai bine decât oricine altcineva. Rowling însăși l-a descris pe Wart drept „strămoșul spiritual al lui Harry“.

T.H. WHITE

# REGELE ARTHUR

III

## CAVALERUL STRÂMB CROIT

Traducere din engleză și note  
de Alina Popescu

ARTHUR

În Castelul Benwick, băiețandrul francez își privea obrazul oglindit în suprafața lustruită a unui coif-capelă<sup>1</sup>. Scânteia în lumina soarelui, cu luciul încăpățânat al metalului. Era practic la fel cu căștile de oțel purtate și astăzi de soldați în luptă. Nu era, însă, și o oglindă prea grozavă, dar altceva mai bun n-avea la îndemână. Sucea coiful pe toate părțile, nădăjduind ca, din feluritele distorsiuni făcute de umflături, să își facă o cât de vagă idee despre cum arăta. Încerca să afle cine era, și se temea de ce avea să descopere.

Flăcăul credea că era ceva în neregulă cu el. Un gol pe care avea să îl simtă întreaga viață, chiar ajuns om de seamă, cu toată lumea la picioare. Era ceva în străfundurile sufletului, de care era conștient și se rușina, dar pe care nu-l înțelegea. Noi nu avem niciun motiv să căutăm a înțelege acest ceva. Nu trebuie să scormonim într-un loc pe care el preferă să îl țină secret.

Sala de arme, în care se afla băiatul, era ticsită cu ustensile de război. De vreo două ceasuri tot învârtea în aer niște gantere – el le spunea „greutăți de cântar“ – și îngâna un cântec fără cuvinte și fără melodie. Avea cincisprezece ani. Tocmai se întorsese din Anglia, unde tatăl lui, Regele Ban de Benwick, îl ajutase pe regele englez să înăbușe o revoltă. Arthur voia, dacă vă amintiți, să

<sup>1</sup> Astăzi, capela e o șapcă purtată de militari. Coiful acesta medieval semăna cu o șapcă sau cu o pălărie, în funcție de model.

își prindă cavalerii de tineri, ca să îi pregătească pentru Masa Rotundă, și îl remarcase pe Lancelot la ospăț, fiindcă băiatul câștiga mai toate jocurile.

Lancelot, învârtind cu nădejde ganterele și făcând zgomotul acela nedeslușit, era cu gândul numai la Arthur. Îl iubea. De asta rotea încontinuu ganterele. Rememora fiecă cuvântul rostit în unica discuție pe care o avusese cu eroul lui.

Tocmai când se imbarcau să plece în Franța, după ce-și luase rămas-bun de la Ban, Arthur îl chemase la el și se retrăsese amândoi într-un colț al corabiei. Pânzele cu însemnele heraldice ale Regelui Ban, marinarii de pe frânghiile navei, arcașii, turelele înțesate de arme și pescărușii, ca niște fulgi albi, alcătuiseră fundalul conversației lor.

— Lance, îi spusese Regele, ești bun să vii o clipă?

— Sire.

— Te-am văzut jucând jocuri la ospăț.

— Sire.

— Le-ai câștigat pe mai toate.

Lancelot miji ochii, nedumerit.

— Vreau să pun mâna pe cât mai mulți oameni din aceștia, buni la jocuri, care să mă ajute cu o idee de-a mea. E pentru când voi fi un rege adevărat și voi pune ordine în regatul ăsta. Mă întrebam dacă n-ai vrea și tu să mă ajuți, după ce mai crești?

Un soi de tremur străbătuse trupul băiatului și ochii îi zburaseră la Arthur.

— E vorba de cavaleri, își reluase acesta explicația. Vreau să am un Ordin Cavaleresc, ca Ordinul Jartierei<sup>1</sup>,

<sup>1</sup> Ordin cavaleresc înființat în 1348 de către Eduard al III-lea al Angliei, care este și astăzi considerat cel mai prestigios ordin din Anglia și Regatul Unit, inferior numai ordinelor militare Crucea Victoria și Crucea George.

care să lupte împotriva Puterii. Ți-ar plăcea să faci parte din el?

— Da.

Regele îl cercetase cu atenție. Nu reușea să își dea seama dacă flăcăul era încântat sau speriat, ori doar politicos.

— Înțelegi despre ce vorbesc?

Lancelot îi luase tot vântul din pânze.

— În Franța, noi îi spunem Mână Forte, îi explicase acesta. Bărbatul cu brațul cel mai tare dintr-un clan este ales căpetenie și poate să facă tot ce vrea. De aceea îi spunem Mână Forte. Vreți să puneți capăt domniei lui Braț Puternic, cu ajutorul unui grup de cavaleri care cred în dreptate, nu în tăria brațului. Da, mi-ar plăcea să fiu unul dintre ei. Mai întâi, însă, trebuie să cresc. Mulțumesc. Acum trebuie să îmi iau la revedere.

Și astfel se desprinseseră de țărmurile Angliei. Băiatul stătea la prora corabiei și refuza să se uite înapoi, pentru că nu voia să își arate sentimentele. Se îndrăgostise deja de Arthur, încă din noaptea ospățului de nuntă, și ducea cu el în Franța imaginea acelui rege nordic luminos, îmbujorat și încununat de gloria dobândită în războaie.

În spatele ochilor negri care scrutau cu atenție coiful-capelă se ascundea un vis, pe care îl avusese în noaptea de dinainte. Acum șapte veacuri – sau, poate, un mileniu și jumătate, după socotelile lui Malory –, oamenii luau visele tot atât de în serios ca psihiatrării din zilele noastre, iar visul lui Lancelot fusese unul peste măsură de tulburător. Nu din pricina semnificațiilor – căci băiatul nu avea nici cea mai vagă idee ce ar fi putut să însemne –, ci fiindcă îi lăsase în inimă sentimentul unui impas. Asta îl tulburase.

Respect Se făcea că Lancelot și fratele lui mai mic, Ector Demaris, erau așezați fiecare pe câte un scaun. Apoi s-au ridicat și au încălecat pe doi cai.

— Să mergem, a zis Lancelot. Să căutăm ce nu vom găsi.

Și așa au făcut.

Dar un Om sau o Putere l-a atacat pe Lancelot, l-a bătut și l-a prădat, după care l-a înveșmântat în haine pline de noduri și l-a silit să călărească pe un măgar. A dat apoi de o fântână minunată, cu cea mai limpede apă din câte văzuse. S-a oprit să bea din ea. I se părea că nimic pe lume nu poate fi mai frumos decât să bei din fântâna aceea. Dar apa s-a retras de-ndată ce și-a apropiat buzele de ea. Și s-a retras, și s-a retras, tot mai departe de el, până ce-a ajuns pe fundul nisipos, ca băiatul să nu poată bea din ea. Părăsit de apa din fântână, se simțea singur și nefericit.

Arthur și fântâna, și ganterele care trebuiau să îl facă demn să-i slujească lui Arthur, și durerea surdă din brațele ostenite de cât rotiseră greutatea – toate se îngămădeau în mintea flăcăului în vreme ce degetele lui suceau și răsuceau coiful. Dar, pe lângă ele, mai stăruia un gând. Gândul la chipul care se oglindea în suprafața de metal și la cumplita frământare din adâncurile sufletului său, din pricina căreia arăta așa. Nu era omul care să se îmbete cu apă rece. Știa că era totuna cum ținea coiful. Se hotărâse deja ca, atunci când va ajunge cavaler în toată firea, să își ia un titlu melancolic. Cum era cel mai vârstnic dintre frați, cu siguranță avea să fie înnoobilat, dar nu își va spune Sir Lancelot. Își va spune Chevalier Mal Fet – Cavalerul Strâmb Croit.

Chipul ce i se arăta băiatului – și simțea că, pe undeva, trebuia să existe un motiv – era la fel de hidos ca al monștrilor din menajeria regală. Arăta ca o maimuță africană.

Lancelot a ajuns cel mai strălucit dintre cavalerii lui Arthur. Era un soi de Bradman<sup>1</sup>, un fruntaș al clasamentelor războinice. Tristram și Lamorak erau pe locurile doi și trei.

Dar să nu uitați că nu poți fi bun la crichet dacă nu te antrenezi, și că turnirul era o artă, la fel ca jocul de crichet, între cele două existând multe asemănări. Și la întrecerile cavalerești găseai un cort al marcătorului, cu un marcător veritabil în el. Misiunea acestuia era să noteze reușitele pe un pergament, întocmai ca marcătorii de crichet din zilele noastre. Spectatorii în haine de gală, care se plimbau între Tribuna cea Mare și Cortul cu Gustări, vor fi găsit luptele cavalerești foarte asemănătoare meciurilor de crichet. Țineau îngrozitor de mult – se întâmpla adesea ca reprizele lui Sir Lancelot să dureze o zi încheiată, mai ales dacă adversarul era bun – iar din cauza greutatea armurilor, mișcările combatanților păreau a se derula cu încetinitorul. Când începeau duelurile, cei doi cavaleri stăteau față în față pe câmpul înverzit, precum stau jucătorul de crichet aflat la bătaie și cel care trebuie să lovească mingea cu băta – doar că mai aproape decât aceștia –, și să zicem

<sup>1</sup> Sir Donald Bradman (1908–2001), un celebru jucător australian de crichet.

Respică Sir Gawaine dădea startul printr-o lovitură cu boltă, pe care Sir Lancelot o respingea cu o frumoasă lovitură laterală și, în aplauzele spectatorilor, răspundea cu una pe sub garda adversarului, numită „împunsătură“. În Loja Regală, Arthur se întorcea către Guenever și remarcă cu glas tare că jocul de picioare al marelui cavalier era, ca-ntotdeauna, splendid. Cavalerii aveau în partea din spate a coifurilor niște perdeluțe care împiedicau metalul să se încingă în razele soarelui, întocmai ca jucătorii de crichet din zilele noastre, care își îndeasă uneori o batistă sub șapcă.

Întrecerile cavalerești și jocul de crichet sunt în egală măsură o artă, și poate că singurul lucru care îl deosebește pe Lancelot de Bradman este plusul de eleganță. Lancelot nu avea poziția aceea cocârjată peste bătă și nici nu țopăia spre centrul terenului. El semăna mai degrabă cu Woolley<sup>1</sup>. Doar că nu poți să fii ca Woolley stând pur și simplu locului și dorindu-ți să-i semeni.

Sala armelor, unde ședea, cu morionul în mâini, băietanul care avea să devină Sir Lancelot, era cea mai mare începere din Castelul Benwick. Și locul unde, în următorii trei ani, flăcăul acesta își va petrece bună parte din ceasurile de trezie.

Încăperile castelului principal – ce se zărea de la ferestre – erau mai toate mici, fiindcă oamenii care ridică fortificații nu-și permit luxul spațiului. În jurul fortului interior, cu odăile sale micuțe, era un fel de țarc, sau palisadă, unde erau ținute cirezile de vite în timpul unui asediu. Țarcul era la rândul său înconjurat de un zid înalt, cu turnuri, la adăpostul căruia se aflau

<sup>1</sup> Frank Woolley (1887–1978), un jucător englez de crichet, renumit pentru dexteritatea și eleganța lui.

încăperile spațioase necesare depozitării alimentelor și găzduirii oștenilor, dar și grajdurile pentru cai. O astfel de încăpere era sala de arme, care se găsea între grajdurile cailor și staulul vitelor. Cele mai bune armuri – piesele care se utilizau efectiv – erau păstrate într-o cămăruță din castelul propriu-zis, aici odihnind numai armele oștenilor, piesele de rezervă pentru armurile familiei și obiectele de care era nevoie pentru gimnastică, antrenamente sau pregătire fizică.

Imediat sub căpriorii care susțineau tavanul atârna o întreagă colecție de flamuri și stegulețe decorate cu blazoanele familiei Ban – Vechea Franță, cum i se spune acum – de care era nevoie la diferite prilejuri. De-a lungul peretelui se înșirau lăncile de turnir, așezate orizontal pe niște piroane, ca să nu se îndoiaie. Arătau ca niște spalieri dintr-o sală de sport. Într-un cotlon stătea drept un mănunchi de lănci vechi, care se îndoiseră deja sau suferiseră alte vătămări, dar care mai puteau încă să folosească la ceva. Pe toată lungimea celui de-al doilea perete atârna echipamentul pedestrașilor: cămăși și mănuși de zale, sulite, coifuri și săbii din oțel de Bordeaux. Regele Ban avea noroc să locuiască la Benwick, căci săbiile acestea erau de producție locală și deosebit de bune. Urmau la rând butoaiile cu fân, în care se depozitau armurile pentru expediții militare în străinătate (o parte din acestea, un amestec tare curios, încă nu fuseseră despachetate după ultima incursiune). Unchiul Dap, care avea în grijă sala de arme, tocmai despacheta un astfel de butoi, ca să facă inventarul pieselor din el, când își luase lumea-n cap, deoarece găsisese înăuntru zece livre de curmale și cinci căpățâni de zahăr. Probabil că era zahăr obținut din miere, asta dacă nu cumva era adus din Cruciade. Lângă butoi rămăsese o listă

care, printre altele, menționa și următoarele articole: un coif saladă<sup>1</sup> garnisit cu aur; o pereche de mănuși; un veșmânt de ceremonie; o cărțulie; o haină de postav; două brigandine<sup>2</sup>; un țucal de argint; un pieptar din piele și un săculeț cu piese de șah. Într-o firidă alcătuită de butoaie se găsea dispensarul pentru armurile bolnave, sub forma a două etajere. Pe ele erau niște sticle uriașe cu ulei de măsline – în zilele noastre, armurile se tratează cu ulei mineral, însă pe vremea lui Lancelot oamenii nu aveau habar de asemenea finețuri – iar alături: cutii cu nisip fin pentru lustruit; săculețe cu nituri de brigandine, la unsprezece șilingi și opt pense douăzeci de mii de bucăți; alte tipuri de nituri; zale de rezervă; bucăți de piele pentru curelușele și baza apărătorilor de genunchi; plus o mie de alte mărunțișuri fascinante la timpul lor, dar căzute astăzi în uitare. Mai erau acolo și hainele vătuite purtate pe sub cămașa de zale, asemănătoare cu echipamentul de protecție al portarului de hochei sau al jucătorului de fotbal american. În diverse cotloane erau înghesuite, ca să se facă loc în mijlocul încăperii, o mulțime de aparate de gimnastică – manechinele pentru antrenamentul cu lancea, de pildă – iar lângă ușă se afla masa de lucru a Unchiului Dap. Pe masă erau împrăștiate penițe, nisip de uscat cerneala, jorii cu care să-l atingă pe Lancelot când era nătărău și, într-o devălmășie cumplită, notițe despre ce bluzoane fuseseră

<sup>1</sup> Coiful de tip saladă a apărut în Italia în secolul al XV-lea, fiind adoptat în toate țările din Europa de Vest și Centrală. În italiană i se spune *celata*, de unde se trage francezul *salade*, aflat la originea termenului românesc *saladă*.

<sup>2</sup> Un tip de armură medievală, constând dintr-o cămașă fără mâneci, de regulă dintr-o țesătură groasă ori din piele, peste care se fixau niște plăcuțe metalice.

amanetate în ultima vreme – amanetul era o instituție grozavă pentru armurile de valoare –, ce coifuri se modernizaseră cu suprafețe de ricoșeu, a cui apărătoare de braț avea nevoie de cârpeli, ce sume se plătiseră și cui. Mai toate listele și socotelile erau greșite.

Pentru un băiat, trei ani în aceeași încăpere pot să pară o eternitate dacă nu iese din ea decât ca să mănânce, să doarmă și să se antreneze cu lancea în aer liber. E și foarte greu să ne închipuim un băiat care ar face asta, dacă nu reținem, încă de la început, că Lancelot nu era o fire veselă și romantică. Tennyson și prerafaeliții<sup>1</sup> cu greu l-ar fi recunoscut pe acest băiețandru mai degrabă îmbufnat și nesatisfăcător, urât la chip, care nu destăinuia nimănui că trăiește din visuri și rugăciuni. S-ar fi întrebat, poate, ce cruzime lăuntrică îl îndeamnă să-și pedepsească trupul atât de tânăr. S-ar fi întrebat, poate, de ce este atât de ciudat.

În primul rând, trebuia să-și petreacă luni parcă fără de sfârșit năpustindu-se la Unchiul Dap cu o lance boantă sub braț. Unchiul, blindat din creștet până-n tălpi, ședea pe un scaun, iar nepotul se repezea la el cu lancea, învățând unde era mai bine să lovești pentru a marca un punct. Mai erau și ceasurile de singurătate în care exersa cu greutatea, și multe alte ore petrecute sub cerul liber – înainte să i se dea voie să pună mâna pe o armă adevărată –, în care învăța diverse feluri de aruncări: să tragă cu praștia, să folosească aruncătorul de sulite, să azvârle

<sup>1</sup> Alfred, lord Tennyson (1809–1892) este unul din cei mai cunoscuți poeți ai epocii victoriene, cea care a resuscitat și remodelat imaginea Evului Mediu, conferindu-i un romantism îndepărtat de realitate. Prerafaeliții au fost un grup de pictori și poeți britanici din aceeași perioadă, care s-a răzvrătit împotriva academismului și mecanicismului în artă, abordând teme din literatură (printre altele, ciclul arthurian) și din mitologia lumii antice.

bușteanul. După asta, după un an de trudă, a fost trecut la exerciții cu spada. Adversarul era o bârnă înfiptă în pământ, împotriva căreia trebuia să se bată cu sabia și scutul – un fel de box cu umbra. În acest exercițiu folosea arme de două ori mai grele decât cele obișnuite – șaiszeci de livre<sup>1</sup> erau considerate o greutate acceptabilă. Astfel, când în cele din urmă a ajuns la arme adevărate, le-a putut mânui cu lejeritate, ele părându-i-se ușoare prin comparație. Ultima etapă a procesului de aducere la cele mai înalte standarde era aceea a luptelor simulate, când, după toate amarele obstacole ale disciplinei, i s-a îngăduit să poarte bătălii aproape reale, împotriva fratelui și verilor lui. Luptele se desfășurau după niște reguli foarte stricte. Începeau, să zicem, cu aruncarea unei sulițe boante, urmată de șapte lovituri de sabie cu vârful și tăișul tocite, „fără să vă apropiați sau să vă apucați cu mâinile, căci veți fi pedepsiți după cum vor crede arbitrii de cuviință“. Împunsăturile cu vârful erau interzise. Iar la sfârșit, flăcăului, acum un tânăr viguros, i se îngăduia să se năpustească în voie asupra tovarășilor săi, cu spada și un scut de metal.

Dacă v-ați scufundat vreodată în vechile costume de scafandru, folosite de Marina Regală înainte să apară scafandrii autonomi și scufundările libere, știți de ce oamenii care le purtau se mișcau atât de încet. Scafandru avea patruzeci de livre<sup>2</sup> de plumb pe fiecare picior, două plăci de plumb – a cincizeci de livre<sup>3</sup> fiecare – pe spate și încă una pe piept. Asta pe lângă greutatea costumului și a căștii. Pe uscat, el cântărea de două ori cât un om obișnuit. Să pășească peste o frânghie sau un tub

<sup>1</sup> 27 de kilograme.

<sup>2</sup> 18 kilograme.

<sup>3</sup> 22,5 kilograme.

cu oxigen de pe punte era treabă grea – ca escaladarea unui zid. Dacă îl împingeai din față, greutatea din spinare îl trăgea în jos, astfel că risca să cadă pe spate. Și viceversa. Un scafandru experimentat depășea cu lejeritate aceste handicapuri și reușea să urce și să coboare destul de sprinten scările de frânghie ale navei. Spre deosebire de un amator, pe care simpla corvoadă a mișcării aproape că-l omora. Lancelot, asemeni scafandrilor, trebuia să învețe cum să învingă forța gravitației.

Cavalerii în armură semănau cu scafandrii din mai multe puncte de vedere.

Pe lângă coifuri, greutăți împovărătoare și dificultăți de respirație, și unii și ceilalți erau ajutați la îmbrăcat de asistenți grijulii și amabili, pe care trebuiau să conteze că își vor face treaba cum se cuvine. Scafandru își încredințează viața mateloților care îl ajută să își pună costumul. Tinerii aceștia, asemeni pajilor și scutierilor de odinioară, îl dădăcesc cu nespusă tandrețe și atenție, cu un soi de respect protector, și i se adresează totdeauna cu profesia, nu cu numele. De pildă, „Scafandru, ia loc“. Sau „Acum, scafandrul, piciorul stâng“, ori „Scafandru Doi, mă auzi? Recepție!“

E bine să-ți încredințezi viața în mâinile altora.

Și toate astea, vreme de trei ani. Ceilalți băieți nu-și băteau capul, având altele la care să se gândească. Dar pentru cel urât era însăși viața lui, tainică și mistică. Trebuia să se perfecționeze dacă voia să intre în slujba lui Arthur, ca unul priceput la jocuri, și trebuia să mediteze la teoriile cavalerismului chiar și noaptea, în pat. Trebuia să dobândească opinii solide în legătură cu sute de chestiuni problematice: lungimea adecvată pentru arme; croiala lambrechinului, fâșia de material care